

Sotsiaaldemokraat

LAURI LÄÄNEMETS:
Tark koolimaja innustab

LK 2

URVE PALO:
Kuidas juhtida riigi vara?

LK 3

MARIANNE MIKKO:
Eesti edukas eesistumine ENPAs

LK 7

AEG

MUUTUSEKS

„Eestil ei ole aega enam kauem oodata. Otsustamatus on kestnud liialt kaua,“ ütles SDE

esimees Jevgeni Ossinovski esmaspäeva õhtul oma pöördumises. Äsja oli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna juhatus otsustanud üksmeelselt, et senises võimuliidus jätkamine ei ole enam võimalik.

November algas sotsiaaldemokraatidele igati tormiliselt. Kuu esimesel reedel otsustasid sotsid koostöös Isamaa ja Respublica Liiduga (IRL) kutsuda riigile kuuluvate ettevõtete nõukogudest tagasi sinna määratud riigikogu liikmed. Koalitsioonipartner ehk küsimuse lahendamist pikka aega blokeerinud reformierakondlased reageerisid sellele valulikult ning juba enne laupäevast Keskerakonna üldkogu otsustasid alustada koalitsiooniläbirääkimisi Jüri Ratasega, kellest on nüüdseks saanud Keskerakonna esimees.

Tormiline nädalavahetus kulmineeruski esmaspäeval, mil sotsiaaldemokraatide juhatus ja IRLi eestseisus tegid Taavi Rõivasele ettepaneku peaministri kohalt tagasi astuda. „Kui usaldus on kadunud,

pole aus teeselda ühist riigijuhtimist, arvestades Reformierakonna juhtide ähvardusi ja kontakte uue valitsusliidu moodustamiseks,“ teatas IRL oma avalduses. Mõned tunnid varem olid riigikogu 41 opositsioonisaadikut andnud sisse peaminister Taavi Rõivase umbusaldusavalduse. Kui viimase 17 aasta jooksul oleme näinud, kuidas Reformierakond vahetab partnereid, vahel ka lausa meedia vahendusel, siis nüüd ähvardab opositsiooni jäämine neid ennast.

Miks vajab Eesti uut valitsust?

Pikk valitsuses veedetud aeg on Reformierakonna ideedest tühjaks teinud, leiab Ossinovski. „See, mis kunagi oli innovaatiline ja uus, on nüüdseks vana ja kulunud. Aina enam näeme klammerdumist iganenud ideede

külge ning võimetust asjakohaselt reageerida uutele ühiskondlikele väljakutsetele,“ selgitab Ossinovski ning rõhutab, et valitsuse ambitsiooni on vaja oluliselt tõsta. „Lauale tuleb võtta ka mõtteid, mida pole koalitsioonilepingus. Ka neid, mida ei ole erakondade valimisprogrammides. Maailm muutub liiga kiiresti, et ka neljaks aastaks koalitsioonilepingu loorberitele puhkama jääda,“ lisas Ossinovski, kes ei jätnud samas välja toomata ka senise valitsuse suurimat saavutust – sotsiaaldemokraatide eestvõttel on Eestis tehtud ära murranguline laste ja perede toetamise reform, mis märkimisväärselt vähendab laste vaesust ning tagab tulevikus võrdsemad võimalused kõigile.

„Samal ajal on paljudes valdkondades pigem tegeletud kosmeetilise kōpitse-

misega. Oleme sõnades leppinud kokku õpetajate palga tõstmises 120% Eesti keskmisest, ent praegu me pigem kaugeneme sellest eesmärgist. Oleme nõudnud madalama sissetulekuga inimeste maksukoormuse jõulist vähendamist, ent peaministri maksudogmatismist tulenevalt langeb järjepidevalt enim just kõrgepalgaliste maksukoormus. Lahenduseta on Eesti tervishoiu täiendav rahastamine ning Reformierakond on blokeerinud alkoholipoliitika karmistamise,“ loetles Ossinovski suuremaid kitsaskohti.

Ossinovski hinnangul vajab Eesti riigi juhtimine uut energiat ja värskeid mõtteid: „Lisaks välisjulgeoleku tagamisele peame pöörama suuremat tähelepanu ka sisejulgeolekule, peame edendama ühiskondlikku sidusust ja sallivust ühiskonnarühmade vahel.

Tegema tervikliku maksureformi, mis parandab inimeste toimetulekut, vähendab ebavõrdsust ja annab majandusele uue hoo. Hoogustama riiklikke investeeringuid olulistesse taristu- ja projektidesse, sest homse majanduskasvu seeme tuleb külvata juba täna. Murdma regionaalpoliitilise hääbumis- spiraali ning toetama maaelu. Senises valitsuses ei ole see võimalik.“

Sotsiaaldemokraadid ei ole üheski valitsuses selleks, et lihtsalt olla võimul, lisas ta. „Me oleme valmis kandma valitsusvastutust selleks, et teha otsuseid, mis viivad Eestit edasi. Me oleme alustanud läbirääkimisi uue, maailmavaateliselt Eesti lähiajaloo kõige laiemapõhjalise valitsuskoalitsiooni loomiseks.“ ●

JUHTKIRI

Andres Anvelt

SDE riigikogu fraktsiooni esimees

Võrdsete võimaluste edendamine peab olema esikohal

Viimasel kümnel aastal on Reformierakond suutnud kinnistada ühiskonnas arusaama, et ehkki mõnel inimesel läheb Eestis natuke paremini ja teisel natuke kehvemini, liigub Eesti areng õiges suunas. Tegelikult on oluliselt teistsugune. Tööpööst on Eesti taasiseseisvusa jooksul jõudsalt arenenud. Ent mitte kõik ei ole sellest osa saanud. Eriti viimase viie aasta jooksul on jõukamate elujärg paranenud suhteliselt kiiremini, mille tulemuseks on kasvav lõhe vaesemate ja rikkamate elanike vahel.

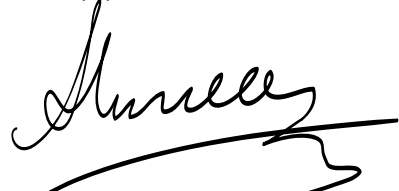
Nõnda sai Eestist mõni aasta tagasi suurima sissetulekute ebavõrdsusega riik Euroopas, ehkki veel selle kümnendi algul olime euroliidu keskliste seas. Sarnane pilt avaneb, kui vaadata, mitu korda erinevad ühiskonna kõige jõukamate sissetulekud kõige vaesemate sissetulekutest: Eestis 6,5 korda, Euroopa Liidus keskmiselt 5,2 korda, Soomes vaid 3,5 korda. Taas, alles aastal 2010 olime Euroopa Liidu keskmised. Neist numbritest järeldub ilmne: viimase viie aastaga on Euroopa ühes vaesemas riigis noppinud majanduskasvu vilju ebaproportsionaalselt need, kelle sissetulekud olid juba enne head.

Ebavõrdsuse vähendamine ei ole Eestis tõsise poliitilise arutelu all, ehkki olukord seda selgelt nõuab. Maksumuudatuste puhul oleme alles nüüd hakanud mõõtma nende mõju sissetulekutele, sedagi OECD nõudel. Ebavõrdsuse suurim mure on selles, et see taastoodab end ja seetõttu aina süveneb. Võrdsed võimalused eduks pole juba eos tagatud, sest vaestes peredes kasvavad lapsed on täiskasvanutena vaesemad, madalama haridusega, kehvema tervisega.

Teades, et tegu on kasvava probleemiga, tuleb sellega tegelemine seada esikohale. Käegakatsutavaid tulemusi on keeruline ära tunda, kuid siiski mitte võimatu. Võrdsuse suurendamiseks on õige see, mida meie oleme poliitiliselt teinud. Laste heaolu parandamisel tehtu on sisuliselt ja terviklikult murranguline. Juba sel aastal väheneb süüvaesuses elavate laste arv kahekordselt! Tuleval aastal käivitub selle reformi järgmine etapp – alustab elatisabifond, lisanduvad kolmanda lapse lisatoetus ja noorte huvitegevuse toetus. See kõik vähendab laste vaesust veelgi. Laste vaesuse otsustav vähendamine panustab laste võrdsematesse võimalustesse, mis omakorda vähendab ühiskondlikku ebavõrdsust tulevikus.

Paralleelselt tuleb meil tegeleda töötajatele uute oskuste omandamise võimaldamisega. Majandusmudeli muutumisega on kadunud hulgaliselt töökohti, asemele tulnud uued töökohad on aga kõrgtehnoloogilised või nõuavad teistsuguseid oskusi. Viimase paarikümne aastaga on kadunud kolmandik traditsioonilistest töökohtadest. Eriti valusalt puudutab see oskustöölisi, kes on juba nüüd paljudel juhtudel asendatud masinatega. Viimaseks näiteks on toidupoodide automaatkassad, varasemast piletimüügiautomaadid. Tõsi, ametid, kus on vaja inimhõimust ja -hoold, jäävad ikka alles, kuid nõudmised sellele inimressursile muutuvad. Meie haridussüsteem on üks maailma paremaid, sotsiaalselt ebavõrdsust tasandav ja tippu aitav. Aga kui me ei planeeri majandusstruktuuri muudatustest tulenevat töökohtade kadu ega valmista inimesi ette uuteks töökohtadeks, ei suuda me kõigile oma inimestele tööturul rakendust leida. Just seepärast alustame järgmisest aastast Töötukassa kaudu vananenud või puuduliku kvalifikatsiooniga töötavate inimeste koolitustega. Sellisel ennetame inimeste töötust, aidates neil paremate oskustega tasuvamale tööle liikuda.

Egiidi „igaüks on oma saatuse sepp“ all on riiki juhitud liiga kaua, samas kui laiemat vastutus- ja õiglustunnet on nappinud. Sotsiaaldemokraatide ülesanne on tõsta võrdsete võimaluste edendamine sisepoliitiliseks prioriteediks ning rakendada poliitika, mis pikas plaanis suurendavad Eesti ühiskonna sidusust ja jõukust. ●

Sotsiaaldemokraat

Väljaandja: Sotsiaaldemokraatlik Erakond

Aadress: Toompuiestee 16, Tallinn 10137 Telefon: 611 6040

Tellimine, kaastööd ja lisainfo: ajaleht@sotsdem.ee

TARK KOOLIMAJA innustab nii õppima kui õpetama

KUU TEGIJA

Lauri Läänemets ja tema tark koolimaja

Lauri endast:

2011. aastast erakonna liige, alates 2013. aastast Väätsa vallavanem. Hindan otsekohest ja ausust. Armastan matkamist, Eesti metsasid ja rabasid. Usun, et elama peab teistest hoolides. Üksi selles ühiskonnas kaugele ei jõua, kuid üheskoos suudab liigutada mägesid.

Digimaailm

Kooli digilaboris asub edaspidi kogu kooli robotika ja kõik muu keeruline koos 3D-printeritega. „See peaks kujunema üheks kohaks, kus katsetatakse, leiutatakse ja programmeeritakse.“

Koolist leiab teatava koguse ekraane, tahvleid ning loomulikult suurepärase mitmetahulise interneti-võrgu. Kaableid on veetud laiali rohkem ja juba ette mõeldud sellele, et tulevikus võib olla asjade interneti ühendatud ka gloobus või labori külmkapp.

Renoveerimine

Kõik, mis väikese raha eest sai avaraks muuta, see ka selleks sai. Valgust on majas palju rohkem kui varem. „Lõppkokkuvõttes oli ühel objektile kaks ehitajat, hoonel kaks arhitektipunkti ning meie oma ideedega, mis iga nädal järjest arenesid. Väljakutse kõigile, sest sisuliselt oli kogu protsess tagurpidi – ehituse edenedes edenes ka tulemus, mida soovisime saada. Ei soovita kellelegi, kuid õppetunnina super kogemus,“ ütles Läänemets. ●

Kui ühel väikesel vallal saab miski olla tugevaks arengumootoriks, siis on see kindlasti kool. Väga hästi sobib selleks näiteks põhikool. Väätsa vallavanem Lauri Läänemets võttis seda väljakutset väga tõsiselt ja nii sündis Eesti üks erilisemaid koolimaju.

Lauri leiab, et unistama peab, muidu ei tunne elus ette tulevaid võimalusi ära. „Poolteist aastat tagasi mõtisklesime Väätsa kooli õpilastega tulevikukoolist – robotõpetajad, kliimaklassid jne. Ja nii sündis targa koolimaja mõte.“

Koolimaja kui sõber

Väätsa põhikool on praegu energia-tark, sest targa koolimaja projekti hakkab Lauri Tallinna ülikooliga alles ellu viima. „See kujutab endast õpikeskkonna analüüsimist keerulise tehnoloogia abil ja lähtuvalt tulemustest siis

Minu jaoks on lõplik eesmärk koolimaja, mida on võimalik õpetada õpilasi ja nende vajadusi tundma ning millele iga õpilane saab anda ülesandeid. Maja kui sõber.

õppetöö parandamist, teadlased arendavad edasi tehnoloogia ja pedagoogika suhteid. Minu jaoks on lõplik eesmärk koolimaja, mida on võimalik õpetada õpilasi ja nende vajadusi tundma ning millele iga õpilane saab anda ülesandeid. Maja kui sõber,“ ütles ta.

Energiatark koolimaja

Eesti-Šveitsi koostööprogrammist rahastatud hoone energia liikumist on võimalik monitoorida. Peale selle, et päikesepaneelid ja tuulegeneraator elektrit toodavad ja selle tekkimist ning kasutamist saab jälgida, on energiakulu info samuti õpilaste käsutuses. Kaks klassi on sellisesse peensusesse timmitud, et iga pistikupesta pistetud seadme

energiakulu on näha. Samuti on võimalik jälgida ka näiteks seda, kuidas muutub ruumi ventilatsioon sõltuvalt õpilaste arvust tekkinud CO2 taseme muutusele. Hoone ise on hea soojuspidavusega, maksimum, mis tänapäeval teha on võimalik.

Kõiksugu andmeid tekib energia liikumise kohta nii palju, et neid võib füüsikatunnis või ülikooli teadustöös kasutada. „Meie lootus on, et Väätsa lapsed õpivad osaliselt energiasäästu loogika ära igapäevase koolielu jooksul, selleks eraldi tunni aega kulutamata.“

Liikumine vahetundides

Läänemets märgib, et lisaks tarkusele tahtis ta muuta ka kooli keskkonda lastele sõbralikumaks. „Vahetunnis on liikumine tähtis. Selleks peab leiduma ka ohtralt võimalusi. Püüdsime nii palju mõtteid kõikjalt kokku koguda kui võimalik.“

Tulemuseks on riptoolid, ronimissein, ronimisköied, hüppamise võimalused ja kõiksugu mängud. Lauri lemmik on lintmööbel, spetsiaalselt arhitektuuri-büroos b210 Väätsa jaoks leiutatud. „See on mõeldud turnimiseks, mängimiseks ja samas ka õppimiseks.“ Teisel korrusel täidavad seda funktsiooni Eesti Etno 40 rahvariidevärvi kuubikut.

Väätsa koolimajas ei istu õpilased õpetaja vastas, vaid temaga koos.

RIIGIETTEVÕTTED: säästmise egiidi all nihutatakse ministrilt vastutust

Kuidas juhtida riigi vara?

Urve Palo
riigikogu liige

Vajadusest riigiettevõtete juhtimise põhimõtted üle vaadata ja muuta on räägitud aastaid. Sellel suvel võeti lõpuks vastu kaua küpsenud riigiettevõtete juhtimise põhimõtteid kirjeldav valge raamat. Selle üks sisulisemaid muudatusi on näiteks see, et edaspidi hakkab riigiettevõtete nõukogusid komplekteerima rahandusministeeriumi juurde moodustatud töörühm, seades valiku kriteeriumiks mitte parteilise kuuluvuse või teened parteide ees, vaid valdkondliku kompetentsi.

Erinevalt rohelise tule saanud riigiettevõtete juhtimise põhimõtteid kirjeldavast valgest raamatust on majandus- ja taristuministri transpordiettevõtete konsolideerimise plaan jäänud toppama. Ja hea on.

Valdustasand

Majandusministri plaan on luua transpordisektori ettevõtete ja ministeeriumi vahele veel üks juhtimistasand valdusettevõtte näol. Valdusettevõtte loomine aga lisab juhtimistasandeid, mitte ei vähenda neid. OECD arvates on riigiettevõtete loomulikuks probleemiks juhtimistasandite paljus – juhatuse, nõukogu, ministeerium, valitsus, riigikogu –, mida pigem tuleks vähendada, mitte kasvatada.

Majandusministeeriumil on praegu valdkonnapõhised valdusüksused. Tallinna Lennujaam haldab lennujaamasid, st arendab riigi spetsiifilist tulenevalt lennujaamade võrku Eestis; Tallinna Sadam käitab sadamaid ja mõningaid laevu; kunagi olid koos ka Eesti Raudtee ja EVR Cargo, kuid tulenevalt Euroopa Liidu reeglistest, et vedaja ja operaator peavad olema lahutatud, seda ka tehti. Niisiis, kuna tegemist on valdkonnapõhiste valdusüksustega, on väga raske ette kujutada planeeritavat efektiivsust.

Mastaabisääst on aga selliste konsolideerimiste peamine põhjendus. Lennujaamade haldamine, hanked, personal, finantseerimine on erinev raudtee või sadamate omast. Sama loogikaga võiks siis teatrid ja haiglad ka kokku panna või loodusteaduses klassifitseerida ühe mütsi alla kalad, linnud ja roomajad.

Lennujaamade haldamine, hanked, personal, finantseerimine on erinev raudtee või sadamate omast. Sama loogikaga võiks siis teatrid ja haiglad ka kokku panna või loodusteaduses klassifitseerida ühe mütsi alla kalad, linnud ja roomajad.

Võimalik saadav kulusääst on olematu. Valduse loomisega kulud pigem suurenevad.

Avalik vastutus

Jättes korraks kõrvale minu jaoks küsitava väärtusega kokkuhoiu põhjendused, on keskseks probleemiks küsimus avalikust vastutusest. Kristen Michali valdusettevõtte kava nihutab omanikurolli senise avaliku vastutuse loodava valdusettevõtte sisse, viimane aga on juba äriseadustiku alusel asutatud ühing ning tema juhatuse ja nõukogu ei ole formaalselt avalikkuse ees vastutavad ning nad saavad paljude küsimuste eest põigelda viitega ärisaladusele.

Majandus- ja taristuminister ise aga kaugeneb igasugusest vastutusest hoolimata sellest, et Eestis kehtivate seaduste alusel on minister see persoon, kes esindab omaniku huve. Samuti saab valduse varjus ette valmistada ja ellu viia riigiettevõtete erastamisi nii, et hiljem justkui vastutajat polegi.

Valdusettevõtte loomisega saab minister delegeerida endalt ära ka selle vähese sisulise vastutuse, mis tal praegu avalikkuse silmis on. Minister on vaid valdusettevõtte omaniku esindaja ning kuna valdusettevõtte haldab vaid osalusi ja mingeid äriprotsesse seal ei ole, siis edaspidi minister ei korralda mingilgi määral tegelikult kasumit teenivate äriühingute omanikupoliitikat. Strateegilise juhtimise võimekus tuleb luua ministeeriumis nii, et alles jääb nii võimalus mõjutada ettevõtet strateegiliste otsuste tegemisel kui ka poliitiline vastutus.

Valdusettevõtte loomisega saab minister delegeerida endalt ära ka selle vähese sisulise vastutuse, mis tal praegu avalikkuse silmis on.

Sisekontroll

Argument, et valduse loomine suurendab riigiettevõtete läbi paistvust ja parandab sisekontrolli tööd, jääb arusaamatuks. Siin võiks pigem kaaluda riigiettevõtete välise sisekontrolli loomist rahandusministeeriumi, valdkondliku ministeeriumi või riigikontrolli juurde. Samas on selge ka see, et Tallinna Sadama taolist altkäemaksu juhtumit ei suuda sisekontroll tuvastada ja lõputut kontrollidele kontrollide peale panemist ükski riik kinni maksta ei suuda. Kuritegude avastamise töö jääb ka edaspidi asjaomaste olemasolevate ametite kompetentsi.

Transpordiettevõtete konsolideerimise plaan meenutab mulle kangesti näilist tegevust efektiivsuse ja kontrolli tõhustamise sildi all. Tegelikult aga kannab risti vastupidist eesmärki. ●

Tallinna Sadama endistele juhtidele esitati korruptsioonikahtlustus 2015. aastal, millele järgnes juhatuse ja nõukogu väljavahetamine.

MINISTRI VEERG

Indrek Saar
kultuuriminister

Kultuuritöötajatele 942 eurot. Minimaalselt!

Kultuur ei arene inimesteta, kes on pühendunud uue loomise, oleva mõtestamisele ja pärandi säilitamisele. Nende inimeste panus annab mõtte Eesti riigile ja riik peab selgelt näitama, et ta väärtustab neid.

Valimistel lubasime, et tõstame kõrgharidusega kultuuritöötajate miinimumpalga võrdseks Eesti keskmise palgaga. Pooleteise aastaga valitsuses oleme pool tõusu ära teinud, 731 eurost on saamas 943. See on 13,5 protsenti palgatõusu aastas, juba teist aastat järjest. Kui tahame eesmärgini jõuda, peab ka järgmistel aastatel kasv olema samas suurusjärgus.

Kõrgharidusega kultuuritöötajate miinimumpalga tõstmine aitab kultuurirahval elementaarselt otsa otsaga kokku tulla ja hoiab loovisiku motivatsiooni kultuurivaldkonnas tööd jätkata. Nii tuleb kultuuri-asutustes motivatsiooni hoidmiseks leida vahendeid ka teiste

Pooleteise aastaga valitsuses oleme pool tõusu ära teinud, 731 eurost on saamas 943. See on 13,5% palgatõusu aastas, juba teist aastat järjest.

töötajate palgafondi suurendamiseks.

Selleks leiab kultuuriministeerium täiendavad 1,1 miljonit eurot ja võimaldab 2-protsendise palgafondi kasvu nendele kõrgharidusega kultuuritöötajatele, kelle sissetulekud ületavad miinimumpalga taseme. Samuti tagab see üheprotsendilise palgafondi kasvu tugiteenuseid pakkuvatele töötajatele. Kuidas palgafondi täpselt jaotada ning palju iga töötajate palk tõuseb, on asutuste juhtide otsustada.

Oluline on see, et palgafondi tõus puudutab riigieelarvest palka saavaid kultuuritöötajaid. Need on riigiasutuste, avalik-õiguslike institutsioonide, sihtasutuste ning maakonnaraamatukogude töötajad. Silmas peetakse kõrgharidusega, kõrgema kutsekvalifikatsiooniga või kõrgharidusnõudega võrdsustatud spetsiifiliste eriteadmistega kultuuri-töötajaid.

Sotsiaaldemokraadid on alati seisnud inimeste heaolu tõusu ja Eesti kultuuri arengu eest. Kultuuritöötajate palgatõus täidab mõlemat eesmärki ning valitsuses seisame selle eest ka järgmistel aastatel. See ei ole lihtne, aga oleme juba näidanud, et tahame ja suudame täita valijatele antud lubadusi. ●

„Valitsusvastutust kandes on sotsid panustanud just lastega perede heaolu parandamisesse ja kõigile võrdsete võimaluste loomisesse. Oli ju sotse valitsusse vaja, et tõuseksid lapse- ja peretoetused.“ [Võrumaa Teataja 27.10](#)

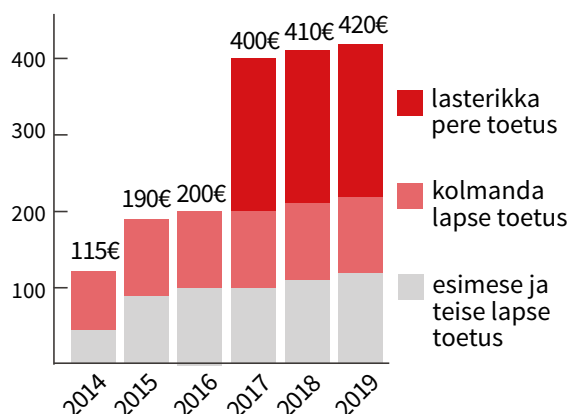
RIIGIEELARVE: Tasa ja tar

LAPSED JA PERED

Kui sotsiaaldemokraadid 2014 valitsusse said, oli igale lapsele makstav toetus püsinud juba enam kui kümnendi 300 krooni ehk 19 euro juures. Meie varasem poliitiline võitlus viis lõpuks reaalsete otsusteni ja kriitilistest sõnavõttudest on saanud seadused. Aastaks 2019 täidame oma valimislubaduse, et lapsetoetus tõuseb 60 euroni. Poliitikauuringute keskuse Praxis hinnangul vähendavad meie sammud oluliselt laste ja noorte vaesust ning sotsiaalset tõrjutust, prognoosi kohaselt väheneb süüvaesuses elavate laste osakaal järgnevatel aastatel jooksul kaks korda.

Lapsetoetuste tõus

Lastega perede toimetuleku parandamiseks jõustub 1. juulil 2017 uus lasterikka pere toetus kolme- ja enamalapseliste peredele. Lasterikka pere toetus on kolme kuni kuut last kasvatavale perele 200 eurot ning seitset ja enam last kasvatavale perele 370 eurot kuus.

Puuetega laste hooldustoetus

Suurendame sügava puudega laste vanemate hooldustoetust. Järgmisest aastast eraldatakse lisaks miljon eurot puudega laste hoiuteenusele.

Indrek Saar
kultuuriminister

Eesti rahva väiksust arvestades ei saa me endale lubada, et tuhanded lapsed jäävad kõrvale võimalusest leida enda jaoks koitev huviala ja arendada välja oma anded.

Üksikvanemate elatisabiskeem

Üksikvanemate toetamiseks käivitub 1. jaanuarist 2017 elatisabiskeem, mille tulemusena makstakse 100 euro ulatuses toetust lapsele, kelle lahuselavalt vanemalt on kohtuotsusega välja mõistetud elatis, kuid kes seda ei maksa. Elatisabifondi eesmärkide toetamiseks rakendusid 2016. aastal elatisvõlglastele täiendavad sunnimeetmed ning valitsus jätkab 2017. aastal elatisnõuete täitmist tõhustavate meetmete väljatöötamisega.

Huvitegevuse toetussüsteem

Kindlustamaks igale noorele võimaluse osaleda spordi- ja huvitegevuses käivitub 2017. aastal huvitegevuse toetussüsteem.

Andres Anvelt
riigikogu liige

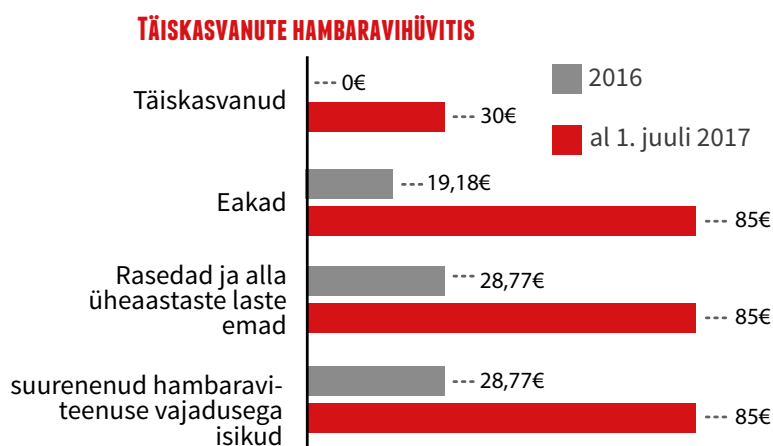
Elatisabifondi seadustamine on suur samm laste ja üksikvanematega perede väljatoomisel vaesusespiraalist.

TERVIS

Järgmisel aastal algab nüüdisaegsete esmatasandi tervisekeskuste rajamine üle Eesti ja täishoo saab töövõimereform. Mõlemad Eesti inimestele võtmetähtsusega suurprogrammid saavad paljusi teoks tänu Euroopa rahale. See võimaldab meie oma maksuraha investeerida teistesse olulistesse kohtadesse, eriti HIV ja narkomaania ravi- ja ennetustegevuste tugevdamisse. Riigi eraldis haigekassale suureneb järgmisel aastal 93,4 miljoni euro võrra.

Hambaravihüvitis kõigile

Alates tuleva aasta 1. juulist taastatakse hambaravihüvitis täiskasvanutele kuni 30 euro ulatuses aastas. Eakatele, rasedatele, alla üheaastaste laste emadele ja teistele hüvitist juba saavatele inimestele suureneb hüvitis kuni 85 euroni aastas. Praegu hüvitab riik neile hambaravi eest 19,18 ja 28,77 eurot. Lastele säilib tasuta ravi kuni 19. eluaastani. Eakatel jääb alles ka hambaproteesihüvitis 255,65 eurot kolme aasta peale.

Tuleval aastal käivitub sotsiaaldemokraatide käima lükatud teine etapp, mis võimaldab parandada paljude inimeste elu vähendada laste vaesust. Kokkuvõttes viime uuel aastal l tegevaid muudatusi, olgu selleks suurem tugi pensionäri toetuskava või noorte huvitegevuse toetus – kõik ikka selleks,

Tulud:
9 428 miljonit eurot

Maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed
6 652,3 mln

Edasiantavad tulud
1 334,0 mln

Mittemaksulised tulud
1 442,3 mln

Riigikaitse
452,5 mln

Haridus
818,5 mln

Kulud:
9 572,0 miljo

Majandus
1 141,0 mln

Üldised valitsussektori teenused
1 832,8 mln

Vaba aeg, kultuur ja religioon
241,2 mln

Avalik korraldus ja julgeolek
452,2 mln

Urve Palo
riigikogu liige

Riik peab tegema omalt poolt kõik võimaliku, et toetada ja suunata inimesi sportlike eluviiside ja tervise hoidmise juurde.

Soodustame sportimist

Kaotame erisoodustusmaksu töötaja tervise edendamiseks tehtavate kuludele. Maksust vabanevad avaliku rahvaspordiürituse osavõtutasu, sportimis- või liikumispaiga regulaarne kasutamine, töandja olemasolevate spordirajatiste ülalpidamine ning taastusrsti, füsioterapeudi, tegevusterapeudi, kliinilise logopeedi või kliinilise psühholoogi teenused. Alates 2018. aastast on töandjail võimalik töötajatele hüvitada tervisekulutusi kuni 100 euro ulatuses ühes kvartalis tervisekulutusi.

Ravimite infolehed

Käsimüügiravimite infolehtede tõlkimiseks on 2017. aastal ette nähtud 100 000 eurot. Vene- ja ingliskeelse infolehe käsimüügiravimi kohta saab apteegist küsida alates jaanuarist, üleminek toimub ravimite kaupa aastas jooksul.

Narkomaania ennetamine ja ravi

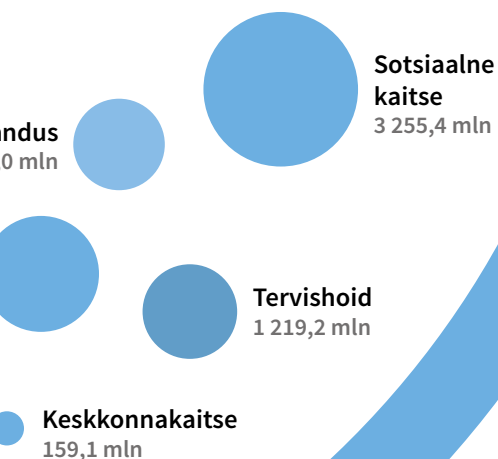
Suurendame HIV ja narkomaania ravi- ja ennetustegevuste eelarvet. Tuleval aastal on HIV ja narkomaania raviks ning ennetustegevusteks ette nähtud 16,43 miljonit eurot, mida on 600 000 eurot enam kui tänavu.

gu aastasse 2017

ud laste- ja peretoetuste reformi
elujärge ja mis eriti oluline –
äbi olulisi ja Eesti elu paremaks
lele, välisinvesteeringute
et Eestis oleks parem elada.

nit eurot

ja

ETTEVÕTLUS

Liisa Oviir
ettevõtlusminister

Välisinvesteeringute vool pakub majandusele mitmeid eeliseid: lisakapitalivood, tehnoloogiline edasimineku, suurenev teadmiste hulk ja paremad töö- ning juhtimisoskused.

Eesti majandus saab kasvada vaid koos meie ettevõtjatega, selleks on vaja investeeringuid uuemasse tehnoloogiasse. Töökohtade loomiseks peame meelitama välisettevõtjaid oma tootmisi Eestisse rajama. Ehitusturu elavdamiseks investeerime raha elamumajandusse, selle kaudu anname tööd meie inimestele ja loome paremaid elamistingimusi.

Välisinvesteeringute toetamine

Riik panustab välisinvesteeringute toomiseks Eestisse investeeringutoetusena kolm miljonit eurot, millele lisandub ettevõtjate omafinantseering kuni 30 miljonit eurot. Sellega kaasneb ligikaudu 400 uut töökohta tööstuses ja umbes sada teeninduses, üle kahe miljoni euro maksutulu aastas, 20 miljonit ekspordikäivet ja lisandväärtust umbes 20 miljonit eurot. See on kõige kiirema tootlusega investeering, tuues investeeringuks kulutatud summa riigile tagasi pooleteise aastaga.

3 miljonit eurot

kokku 500 uut töökohta

üle 2 miljoni maksudes aastas

20 miljonit lisandväärtust

20 miljonit eurot ekspordikäivet

PALK JA TÖÖ

Mie suutlikkus rahvana kestma jääda ja riigina areneda sõltub meie oskusest arendada maksimaalselt välja iga Eesti inimese võimed ja anded. Selle saavutamiseks on elukõige vaja investeerida haridusse ja elukestvasse õppesse.

Palgalõhe vähendamine

Uuel aastal hakkab tööinspeksioon teostama järelevalvet naiste ja meeste palga üle. Sugudevahelise palgalõhe vähendamiseks koostatakse palgaerinevustest asutuste kaupa põhjalik ülevaade ning selle põhjal töötatakse välja ettepanekud olukorra parandamiseks.

Töötuse ennetamine

Töötuse ennetamiseks käivitatakse 2017. aastal uued tööturuteenused: töötajate täiendus- ja ümberõpe, tasemeõppes osalemise toetus ja koolitustoetus tööandjale. Teenuste kogumaht 2017. aastal on ligikaudu 7,4 miljonit eurot. Uute teenuste eesmärk on arendada töötajate oskusi, leevendada tööjõupuudust ja toetada töötajate kohanemist tööturu muutuvate vajadustega.

Palgatõus

Sotsiaaltoetuskandete töötajatel, kõrgharidusega kultuuritöötajatel ja siseturvalisuse töötajatel (politseinikud, päästjad, toll jt) kasvab järgmisel aastal palgafond 3,3 protsenti. Õpetajate palgafond kasvab 4,6 protsenti.

Ott Pärna
majandusekspert

Tänapäeval asutatakse ettevõtteid või investeeritakse sinna, kus on piisav kontsentratsioon õige kompetentsiga häid töötajaid.

Elamumajandus

2017. aastal suunab riik elamumajanduse investeeringutesse 32,5 miljonit eurot, millest ligi 20 miljonit on planeeritud korterelamute rekonstrueerimiseks, et saavutada energiasääst ja parem korterite sisekliima. Lisaks toetab riik mahajäetud elamute lammutamist, elektripaigaldiste kaasajastamist ja lasterikaste perede elamistingimuste parandamist.

Filmitööstus

Suureneb väliskapitalil tugineva filmi- ja seriaalootmise toetus-kava ühe miljoni euron, mis soodustab Eestisse atraktiivse väliskapitali juurdevoolu. Filmitööstus loob väärtuslikke töökohti, kuna film on seotud kõrgtehnoloogia kiire arenguga.

Väikeettevõtte käibemaksuvabaks

Lihtsustame ettevõtlust – edaspidi ei pea väikeettevõtte hakkama käibemaksukohustuslaseks, kui tema käive on vähem kui 40 000 eurot.

ETTEVÕTTE KÄIBEMAKSUVABASTUS

PENSIONÄRID

On viimane aeg anda kas või näpuotsaga toetust inimestele, kes on jõudnud elukaare teise poole. Ülemöödunud kevadel valitsusliitu moodustades leppisime kokku, et see peab olema kirjas võimuleppe sotsiaalkaitse osas ja nüüd on see saamas seaduseks.

Üksi elavate pensionäride toetussüsteem

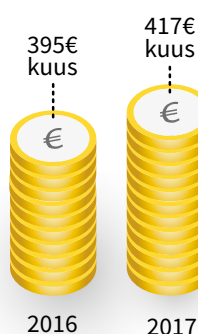
Tuleval aastal käivitub üksi elavate pensionäride toetussüsteem, mille tulemusena hakkavad üksi elavad pensionärid saama riigilt täiendavat toetust (115 eurot) kord aastas.

Pensionite maksustamine

Keskmine vanaduspension jääb maksuvabaks, selleks tõstame pensionide täiendavat maksuvaba tulu 236 eurole.

Pensionitõus

Pension kasvab 5,2 protsenti, mis tähendab 417 eurost keskmist vanaduspensionit.

KESKMINNE VANADUSPENSION

Keskmine vanaduspension jääb maksuvabaks, selleks tõstame pensionide täiendavat maksuvaba tulu 236 eurole.

Heljo Pikhof
riigikogu liige

Muidugi ei aja korra aastas makstav pensionäri toetus majast veel kitsikust välja. Ometi teadis juba vanarahvas, et parem varblane peos kui tuvi katusel.

„Inimesed on erinevad ning ka nende soov ja ka võimalus edasi töötada või pensionile minna on erinev – me võiksime tõsiselt arutada oluliselt paindlikumat lähenemist pensionieale.“ **Virumaa Teataja 12.10**

Vanemaid sotse asub juhtima Paul Lettens

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna vanemaid liikmeid liitev sõsar-organisatsioon valis üldkogul oma presidendiks Paul Lettensi. Asepresidentideks valiti Toomas Alatalu, Merike Metstak ja Arno Arukask. Paul Lettens, on töötanud arstina ja hiljem suursaadikuna Ukrainas, Gruusias ning Moldovas. Ta rõhutas, et organisatsioon töötab väga hästi, aga edaspidi on vaja oma seisukohti jõulisemalt tutvustada.

Vanemate Sotsiaaldemokraatide (VSD) liikmete arv ulatub 647-ni, kes tegutsevad 15 osakonnas üle Eesti. ●

Aastad täis sära ja väarikust

Oktoobri alguses toimus Tallinnas Salme Kultuurikeskuses 60+ festival. Seitsmendat korda toimuv üritus pakkus palju kasulikke loenguid, meelelahutuslikke etteasteid ja võimalust osaleda messil ning laadal.

Festivali avas tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Ta ütles oma kõnes, et oleme kõik just nii vanad, kui vanana end ise tunneme; ning küsimus polegi niivõrd igaveses elus, kuivõrd selles, et oleks tervist ning et see elu oleks väärtuslik ja väärtustatud. „Tähtis on tervelt – ehk võimalikult vaevustevabalt elatud elu. Ja väärtuslikult, mis tähendab enda elu ja kogemusi väärtustades ning teistele – oma lähedastele, kogukonnale, ühiskonnale laiemalt – kasulik olles, tarkust ja nõu jagades.“

Ta märkis, olulise positiivse muutusena on hakatud töandjate hulgas eakaid rohkem väärtustama. Lisaks tuleks senisest enam väärtustada eakaid kui

Olulise positiivse muutusena on hakatud töandjate hulgas eakaid rohkem väärtustama. Lisaks tuleks senisest enam väärtustada eakaid kui aktiivseid kogukonna liikmeid.

aktiivseid kogukonna liikmeid, kes osalevad erinevates organisatsioonides ja seltsides, edendades seeläbi Eesti elu ja kultuuri.

Kahepäevast festivali külastas kokku üle 4000 inimese. Traditsiooniliselt olid sellel üritusel kohal ja eakatega suhtlemisel ja meie seisukohtade tutvustamisel abiks Tallinna ja Harjumaa piirkonnad ühes Vanemate Sotsiaaldemokraatide liikmetega ning riigikogu liige Helmen Kütt. ●

Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski pidas 60+ festivali avakõne.

Sotside laua juures sai mõõta vererõhku ja kohtuda poliitikutega.

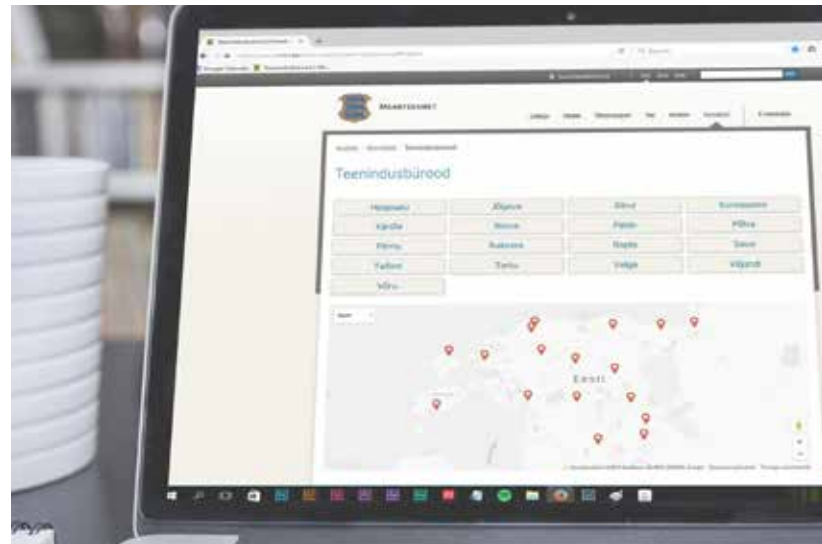
Maanteeamet taandub radikaalsest reformiplaanist

Südasuvel tuli maanteeamet ootamatult välja plaaniga lõpetada A- ja B-kategooria sõiduksamite vastuvõtmine enamikus senises 17 teenindusbüroos ning säilitada teenusepakkumine kokku vaid kuues linnas. Nüüdseks on amet teatanud, et taandub radikaalsest reformiplaanist ning sõiduksamite sooritamise võimalus säilib kõigis teenindusbüroodes.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liige ja riigikogu maaelukomisjoni esimees Ivori Padar märkis, et riiklike teenuste reformimise eesmärk peab olema maa-konnakeskuste tugevdamine ja seal teenuste kättesaadavana hoidmine. „Eksamineerijate roteerumine on igati aktsepteeritav, aga sõiduksamite tegemise võimalus peab maa-konnakeskustes säilima.“

Ilmtingimata ninast veri väljas hoida riiklikke teenuseid piirkondades, kus pole ühtegi inimest, on söge. Aga kaotada teenus 60 000 elanikuga linnast ja viia see 120 kilomeetri kaugusele 15 000 elanikuga linna, nagu oli plaanis Ida-Virumaal, ning öelda, et läbi selle paraneb nende inimeste sõiduuskus, on solvav.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikme Kalvi Kõva sõnul liiguvad inimesed sinna, kus eluks tarviliku saab kergelt kätte. „Ilmtingimata ninast veri väljas hoida riiklikke teenuseid piirkondades, kus pole ühtegi inimest, on söge. Aga kaotada teenus 60 000 elanikuga linnast ja viia see 120 kilomeetri kaugusele

Maanteeameti teenindusbürood jäävad maakonnakeskustesse alles.

15 000 elanikuga linna, nagu oli plaanis Ida-Virumaal, ning öelda, et läbi selle paraneb nende inimeste sõiduuskus, on solvav,” ütles Kõva.

Nii Ivori Padari kui ka Kalvi Kõva sõnul oleme kõik huvitatud riigireformi õnnestumisest ja seetõttu ei saa lubatavaks pidada, et iga ministriumini allasutus teostab reformi oma äranägemise järgi.

Padar märkis, et kui iga amet otsustab ise, kuhu ja millised teenused alles jäävad, pole säärasel riigireformil mõtet. „Näha tuleb üldisemat pilti ja ühtegi reformi ei viida ellu rutates. Vastasel juhul leiame end õige pea olukorrast, kus auto registreerimiseks pead Tartusse sõitma ja uue passi saad kätte vaid Viljandist. Riigil võib ju odavam olla, kuid inimesele läheb see kõik rohkem kui toplelt maksma,” ütles ta.

Ameti plaanide kõrval tegi eriti nõutuks reformierakondlasest majandus- ja taristuministri seisukoht, et sääraseid reformiplaane ei peagi arutama

ei valitsuskabinetis ega riigikogu liikmetega. Selle mõtte suur viga on ennekõike selles, et maanteeamet ei ole riigiettevõtte ja majandusminister pole selle üldkoosolek, vaid tegu on riigiasutusega – mille esimene vastutus on pakkuda olulisi teenuseid kõigile üle Eesti.

„Olukorra tegi nukramaks veel tõsiasi, et töökohtade säilitamine maapiirkondades koalitsiooni omavaheline kokkulepe ja prioriteet ehk selle nimel peavad ministriumid koostööd tegema,” ütles Padar.

Hea uudis on see, et meil õnnestus sellele hullule projektile käsipidur peale tõmmata. Amet vaatab oma reformiplaani ümber ja säilitab eksamite sooritamise võimaluse kõigis 17 teenindusbüroos, lisas ta.

Selle saavutamiseks oli vaja erakorralist riigikogu maaelukomisjoni istungit juuli lõpus, kellalöömist meedias ja oseliste aktiivset sekkumist. Lisaks sotsiaaldemokraatidele olid maanteeameti plaani vastu ka paljude kohalike omavalitsuste esindajad ja ettevõtjad. ●

Noorsotside heategevuskampaania „Too lastele lugemisrõõmu“

Raamatuid saavad lasteaiarühmad osta alles siis, kui kõik muud vajadused on kaetud. Seetõttu ei ole paljudes lasteaedades sageli nende soetamiseks võimalust. Nii mõnelgi pool on juba olemas lugemispesad ja lugemisnurgad, kuid lastele sobivaid harivaid raamatuid ei ole piisavalt. See oli ka projekti ajendiks, et koguda üle Eesti raamatuid, mis hiljem lasteaedadele edastada.

Kõik on oodatud oma panust andma. Heategevuskampaania „Too lastele lugemisrõõmu“ kohta on võimalik rohkem uurida aadressil

www.noorsots.ee/lasteaiad.

Projekti juht

Barbara Brigita Oja

barbara@noorsots.ee ●

EUROOPA NÕUKOGU fookuses on vägivalla tõkestamine

Marianne Mikko: meie eesistumise keskmeks on võrdsed õigused

Marianne Mikko koos Ukraina poliitiku ja tegevüelase Nadja Savtšenkoga.

Eesti lõpetab novembris kuuekuulise Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee (ENPA) eesistumise. Ajaleht Sotsiaaldemokraat uuris Eesti delegatsiooni juhilt Marianne Mikkolt, kuidas eesistumine sujus, millele keskenduti ja kuidas mõjutab see Eestit.

Mis jõud Euroopa Nõukogu Parlamentaarsel Assambleel on – kas otsused on liikmesriikidele kohustuslikud?

Assamblee üks rolle on võtta vastu konventsioone, mille jõustamisel liikmesriigis kohustub see riik tegema teha vajalikud muudatused seadustes. Näiteks hiljuti Eestis vastu võetud Lanzarote konventsioon, milles käsitletakse laste kaitset seksuaalse ärakasutamise ja seksuaalse kuritarvitamise eest ja peatselt ratifitseerimisele tulev naisi väärkohtlemise eest kaitsev Istanbuli konventsioon.

Iga eesistumine kannab oma teemasid. Mis on Eesti eesistumise ajal ENPAs teemadeks?

Tavaliselt on prioriteete kolm, millele eesistumise ajal keskendutakse. Meie eesistumise ajal olid selleks laste õigused, sooline võrdõiguslikkus ja õigusriik küberruumis. Eestis toimus selle poolaasta jooksul näiteks kahepäevane mastaapne soolist võrdõiguslikkust käsitlev konverents.

ENPA jälgib hoolikalt Euroopas toimuvate konfliktide arengut. Konflikte meie ümber tuleb aga järjest juurde. Kas inimõigused on Euroopas ohus?

Külmutatud konfliktide puhul võime öelda, et olukord ei ole hea, aga sellega on võimalik elada. Peab aga silmas pidama, et on jõud, kes sulatavad konflikti neile sobival ajal jälle üles. Ma ei saa öelda, et eesistumise ajal oleks Krimmis inimõiguste järgmine paremaks läinud, vastupidi – oleme silmitsi sellega, et tekkinud on juurde üks konfliktikolle. ENPAs oleme

Ukrainaga seonduvat arutanud palju ning mitu korda mõistnud hukka Venemaa agressiooni, selle tõttu võeti neilt ka hääleõigus assamblees.

Põhiõigused ja isikut puudutavad õigused on Euroopas suurema surve all kui võib-olla kümme aastat tagasi. Üldine julgeoleku olukord on ka teravam ja määramatust on rohkem.

Põhiõigused ja isikut puudutavad õigused on Euroopas suurema surve all kui võib-olla kümme aastat tagasi. Üldine julgeoleku olukord on ka teravam ja määramatust on rohkem.

Eesistumise ajal juhtus nii mõndagi, vabastati Nadja Savtšenko pärast kaht aastat vangistust. Kas Ukraina konflikt on selle võrra rohkem pildis?

Nadja vabastati Eesti eesistumise alguses, jaanipäeva paiku. Konflikti lahendamist hoiab päevakorras kogu Ukraina delegatsioon, aga Nadja annab sellele võitlusele näo ja selle kaudu ei anna kellelegi võimalust unustamiseks.

Tallinnas toimunud võrdõiguslikkuse konverentsil vaadati üle vastavasisuline strateegia. Mida see tähendab?

See on strateegia, millega edendatakse sugudevahelist võrdsust ühiskonnas. Mida võrdsemad on sood, seda demokraatlikum on riik. Kui poole ühiskonnast moodustavad mehed ja teise poole naised, siis peaksid mõlemad sood olema valitsuses ja parlamendis sama moodi esindatud. Strateegia valguses hakkavad parlamendid võtma vastu seadusi, mille põhipaatos on võrdsus sugude vahel.

Sotsiaaldemokraadid on soolises võrdõiguslikkuses selgelt lipukandjad. Me peame jätkama senist tegevust, võitlust palgalõhe vähendamiseks. Tööinspeksioon

hakkab uuest aastast jälgima palgatasemeid asutustes ja ettevõtetes, nii tekib ülevaade palgalõhest Eestis ja saab töötada välja ettepanekud olukorra parandamiseks. Euroopa Nõukogu üks ettekirjutustest on sookvoodid, kas või lühiajaliselt, et survestada soolist tasakaalu juhtivates ametites. Oluline on ka töö ja pereelu tasakaalu toetamine süsteemi paindlikkuse kaudu.

Millistele teemadele paneb lähiajal Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee rõhku?

Praegu jälgitakse väga hoolikalt naistevastast vägivalda tõkestava Istanbuli konventsiooni ratifitseerimist liikmesriikides. Andres Anvelt justiitsministrina allkirjastas konventsiooniga liitumise kaks aastat tagasi. Oleme teinud mitu sammu selleks, et saaksime konventsiooni vastu võtta, näiteks hiljuti kinnitasime ohvriabiseaduse muudatused. Kuid ei tasu unustada, et laste seksuaalset ärakasutamist peatava Lanzarote konventsiooni vastuvõtmiseks kulus meil kaheksa aastat! ●

Heljo Pikhof: laste kaitsele peab järgnema naiste kaitse

Oktoobris kinnitas riigikogu Lanzarote konventsiooni, mis käsitleb laste kaitset seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest. Riigikogu õiguskomisjoni juht Heljo Pikhofi sõnul on tegu märgilise sammuga, millele võiks järgneda naisi kaitsva Istanbuli konventsiooni ratifitseerimine.

„Eesti allkirjastas Lanzarote konventsiooni juba kaheksa aastat tagasi. See on võrdlemisi nukker, et oleme üks viimaseid riike, kes selle ratifitseerib. Kuid see ei tähenda, et me poleks seni laste kaitsega tegelenud, otse vastupidi. Konventsiooniga esitatavad nõudmised oleme juba täitnud,“ ütles Pikhof.

Samavõrd tähtis kui piir panna alaealiste seksuaalsele väärkohtlemisele on oluline lõpetada naistevastane vägivald meie ühiskonnas. „See tähendab, et riigikogu saali peab jõudma kinnitamisele ka Istanbuli konventsioon. Meil on seda vaja nii noorte kui vanemate naiste tervise aga ka ühiskonna tervise pärast tervikuna,“ lisas ta.

Istanbuli konventsiooni allkirjastas justiitsminister Andres Anvelt juba 2014. aasta detsembris. Eesti oli toona 37. riik, mis kirjutas sellele alla. ●

Tallinn saab 640 000 eurot jäätmemajanduse arendamiseks

Tuleval aastal saavad kohalikud omavalitsused 2,2 miljonit eurot jäätmehoolduse arendamiseks. Suurimad toetuse saajad on 640 000 euroga Tallinn ja 150 000 euroga Tartu.

Riigikogu keskkonnamisjonis esimees Rainer Vakra märkis, et liigiti kogutud jäätmete äraandmine peab olema oluliselt odavam, mugavam ja lihtsam võrreldes sorteerimata jäätmetega. Riigieelarves ette nähtud summaga tagame jäätmejaamade senisest paindlikumad lahtiolekuajad, kogumismahutite võrgustiku laienemise ja ülalpidamise, aga ka elanikkonna teavitamise ja kontrollimise omavalitsuste poolt.

Keskkonnamisjonis esimehe sõnul on muudatused vajalikud, et tagada Euroopa Liidus kokkulepitud eesmärk, võtta 2020. aastaks ringlusse vähemalt 50 protsenti olmejäätmetest. Praegu sorteeritakse Eestis ligi 32 protsenti jäätmetest, sellega on Eesti liidu riikide edetabelis allpool keskmist. ●

Euroopa Nõukogusse kuulub 47 riiki, kes juhivad kordamööda kuue kuu kaupa ministrite komiteed. Eesti võttis eesistumise üle Bulgaarialt mais ja annab üle Küprosele novembris. Eesti esimene eesistumine Euroopa Nõukogu ministrite komitees toimus 1996. aastal. Euroopa Nõukogu eesmärk on edendada demokraatiat ning kaitsta inimõigusi ja õigusriigi põhimõtet Euroopas.

1 sl 30% söögiäädikat

Allikas: M. Vesingi, K. Pirs, M. Peterson,
Kodused Hoidised, 2012

Ristsõna

	Pesupulber	Noa põhiosa	Umbrohi	Miss Estonia	Aasta	Piiblitegelane
Türgi diivan						
VASTUS					Ost VASTUS jätkub	
Varras				Ravimiamet Käelligutusega märku andma		
	Vesi-, vee- Hüva					Sööma (inglise k.)
Tund		Naisenimi ... tehtud kaunikene				
Teed kaotama						Luuletaja Sotsialistlik Partei
2 x täht			SDE naiskogu Kadri ase-president Traallaev			
	USA osariik ...sugune					Leitujale antav dokument Tallinna Polütehnil. Instituut
SDE Tallinna piirkonna juhatuse liige						Ollus Naisenimi
Anno		Lage kandev palk Lõunamaine narkotaim				
Geo-			SDE naiskogu Kadri juhatuse liige Kõrva kuulmeluuke			
Islamisti jumal						United Kingdom Lapsevanem
	Lülitismehhanism Kala					R. Uukkivi on SDE ... osakonnas esimees Sösar
Laht põhjarannikul				VASTUS jätkub Rand Põhja-Eestis		
Kuld			Diplomaatiline esindaja 500.			
Suurriik					Küsittlusfirma	

Üheksa,

	Rahaühik	Valgusõpetus	Avatud (inglise k.)	Väävel	3 x täht	Edward
Luuletaja Sotsialistlik Partei						
				Turbodiisel SDE Läänemaa piirkonna esimees ... Suur		
						Taie
Ollus Naisenimi					Kaalium Segavereline	
			Lind Tööala			
	Palve lõpusõna Krimustus					
		SDE Vasalemma osakonna esimees Mehenimi				
			Infotehnoloogia 2 x täht			
			Religioon ...-kiosk			

EESTI RAHVJA RISTISÕNAD

RISTIK